

Samenvatting e-learning module 'Herkenning Mensenhandel'

Vluchtelingenwerk

Mensenhandel komt vaker voor dan de meeste mensen denken. Veel slachtoffers zitten langdurig gevangen in een uitbuitingssituatie en weten niet waar ze hulp kunnen vragen. Dit geldt des te meer voor slachtoffers met een migratieachtergrond. Jij kunt helpen door mensenhandel te signaleren en zo nodig actie te ondernemen.

Wat is mensenhandel

Mensenhandel is het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van dwang (in brede zin, fysiek en/of psychisch) en met het doel die persoon uit te buiten. Kenmerkend is dat het slachtoffer zich niet vrij voelt om uit de situatie weg te gaan.

LET OP: Bij een minderjarige die wordt uitgebuit is aantonen van dwang niet nodig!

Soorten mensenhandel: Seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting, gedwongen orgaanhandel.

Verskil met mensensmokkel: Het doel van mensensmokkel is het illegaal transporteren van mensen over landsgrenzen. Het doel van mensenhandel is uitbuiting.

Signalen mensenhandel

Bij gevallen van mensenhandel/uitbuiting is veelal sprake van signalen zoals:

Beperking bewegingsvrijheid/afhankelijkheid

- Wordt steeds door iemand begeleid, mag niet voor zichzelf spreken
- Beschikt niet over eigen geld
- Mobiele telefoon is afgenomen of gebruikt voor controle
- Iemand anders heeft paspoort
- Kent eigen werk- of woonadres niet
- Heeft beperkt contact met buitenwereld
- Heeft schulden bij werkgever of smokkelaar
- Heeft niet voor de reis hoeven te betalen

Arbeidsomstandigheden

- Krijgt weinig of niet betaald voor werk
- Werkt veel maar heeft nooit geld
- Moet criminele klusjes doen en geld afstaan
- Slaapt op werkplek onder slechte omstandigheden
- Moet veel uren werken of beschikbaar zijn voor werk
- Moet gevaarlijk of ongezond werk doen
- Geen beschermende kleding bij onveilige werkzaamheden

Lichamelijke/geestelijke gezondheid

- Tekenen van mishandeling of zelfverwonding
- Onverzorgd en/of ondervoed
- Klachten of verwondingen door zwaar werk
- Mag geen medische hulp ontvangen
- Geestelijke gezondheidsproblemen
- Angstig, bezorgd
- Opvallende tatoeages (vooral vrouwen)
- Indicaties van seksueel geweld;, SOA, abortus
- Litteken passend bij orgaanverwijdering
- Verslaafd aan drugs verstrekt door werkgever
- Seksuele intimidatie door werkgever

Dwang

- Was misleid over werkomstandigheden/ met valse beloftes naar Nederland gehaald
- Wordt mishandeld, gehanteerd, gedwongen
- Wordt bedreigd, bv. met aangifte bij politie, met geweld, of met dakloosheid
- Familie wordt bedreigd
- Is door kwetsbare of afhankelijke positie gedwongen tot opgedragen handelingen
- Sekswerk: mag geen klanten weigeren

Minderjarigen

- Aangetroffen in prostitutie, criminaliteit, arbeid, bedelarij of dienstverlening
- Spijbelt of gaat niet naar school
- Moet geld verdienen. Het is onduidelijk waarom, hoe en voor wie
- Een begeleidende volwassene zegt familie te zijn maar kan dit niet aantonen
- Ontvangt onbekende telefoongesprekken
- Familieleden zijn afhankelijk van de inkomsten van de minderjarige
- Vertelt een schijnbaar ingestudeerd verhaal
- Ziet er plotseling uitdagend of sexy uit
- Heeft baantje tot laat in de nacht
- Doet geheimzinnig over nieuwe vriend(en)

Overige waarnemingen

- Onverklaarbare veranderingen in het gedrag
- Heeft ineens veel geld of dure spullen
- Is vaak weg zonder dat men weet waar
- Wordt opgehaald door onbekend busje
- Heeft meer telefoons of wegwerptelefoon
- Vermoedens van crimineel gedrag zoals drugs dealen, hennep knippen, diefstal

Een vermoeden van mogelijke mensenhandel controleren

Do's	Dont's
• Spreek met de persoon op een veilige, rustige plek. • Stel je open en onbevooroordeeld op. • Geef aan dat je met een collega gaat bespreken hoe je de persoon het beste kunt helpen. • Omschrijf waarom je je zorgen maakt, bijvoorbeeld: 'In Nederland heb je recht op een veilige werkplek. Ik denk dat dit bij jou misschien niet het geval is'.	• Met een begeleider van de persoon spreken over de zorgwekkende situatie. • Beloftes doen die je niet kunt waarmaken. • Doorvragen op traumatische ervaringen. • De term 'mensenhandel' gebruiken als de persoon dit zelf niet doet.

Actie ondernemen

Het is niet nodig om zeker te weten of er sprake is van mensenhandel. Het belangrijkste is dat je iets doet met het gevoel dat er iets niet klopt. Trek altijd aan de bel bij mogelijke signalen.

Wat zeg je tegen de hulpvrager

1. Leg uit dat alles wat de hulpvrager vertelt **vertrouwelijk wordt behandeld**. VluchtelingenWerk deelt zonder toestemming geen informatie met externen zoals de politie.
2. **Vertel dat je je zorgen maakt** om de hulpvrager en vraag of deze meer wil vertellen over de situatie waarin hij of zij zich bevindt. Indien van toepassing: geef aan dat ook mensen die geen verblijfsvergunning hebben (ongedocumenteerden) rechten hebben in Nederland.
3. Indien een persoon uit zichzelf vertelt over mensenhandel, **vraag dan of jij de eerste bent die hier over hoort**. Wellicht is het probleem ook al bekend bij advocaat of hulpverlening?
4. **Vertel dat er mogelijk hulp beschikbaar is**. Vraag of hij/zij daar meer over wilt weten. De vervolgstappen zijn afhankelijk van de wens van de hulpvrager: dring niet aan op het accepteren van hulp of doen van aangifte.
5. Leg uit dat in Nederland de **hulpverleningsinstanties en politie te vertrouwen zijn**.

Wat doe je na het opmerken van het signaal

1. **Besprek het altijd met de teamleider**. Overleg na afstemming met de advocaat/Nidos. Bij voorkeur overleg je als de hulpvrager nog in de buurt is: dan kun je gelijk informatie geven of doorverwijzen. Als dit niet lukt, probeer contactgegevens met de hulpvrager uit te wisselen of maak een vervolgspraak.

2. **Overleg met COA:** Wanneer je cliënt op een COA-locatie verblijft, overleg dan na afstemming met je teamleider met het COA om navraag te doen of zij dezelfde signalen hebben opgevangen.
3. **Je kunt zelf of samen met de hulpvrager contact opnemen met de CoMensha helpdesk:** CoMensha is het landelijk Coördinatiecentrum Mensenhandel. Zij bieden advies en informatie over opvang en zorg aan hulpverleners en slachtoffers. De betrokkene kan anoniem blijven. De helpdesk is bereikbaar op werkdagen via 033-4481186.
4. **Je kunt informatie meegeven:** raad iemand aan zelf advies in te winnen bij CoMensha (bij mensenhandel algemeen) en FairWork (bij mogelijke arbeidsuitbuiting). Ook als een persoon op dit moment geen hulp nodig heeft maar wellicht wel in de toekomst, kun je contactinformatie van deze organisaties meegeven. Geef ook informatie mee van VluchtelingenWerk, zodat de hulpvrager op een later moment contact kan opnemen.
5. Is er mogelijk sprake van **acuut gevaar**? Bespreek dit direct met je teamleider. Bel eventueel 112. Neem geen veiligheidsrisico's (ook voor jezelf).
6. **Let op:** Is het vermoedelijke slachtoffer **minderjarig**? Neem na afstemming met je teamleider contact op met Nidos. Minderjarigen hoeven geen toestemming te geven voor het melden bij externe partijen, maar overleg altijd eerst met de teamleider.

Beschikbare hulp voor slachtoffers mensenhandel/uitbuiting

Er is gratis gespecialiseerde hulp beschikbaar in geval van mogelijke mensenhandel/uitbuiting. Ook als iemand geen papieren heeft.

- CoMensha is het landelijk Coördinatiecentrum Mensenhandel. Zij bieden advies en informatie over opvang en zorg aan hulpverleners en slachtoffers. De helpdesk is bereikbaar op werkdagen via 033-4481186.
- In veel regio's zijn zorgcoördinatoren mensenhandel werkzaam die gericht kunnen adviseren en begeleiden bij een casus. Zie: [Zorgcoördinatoren \(wegwijzermensenhandel.nl\)](http://Zorgcoördinatoren(wegwijzermensenhandel.nl))
- Bij problemen met werk kan iemand terecht bij FairWork. Zij kunnen helpen bij arbeidsuitbuiting, maar adviseren en helpen ook bij andere problemen met werk. Zo kunnen ze proberen om achterstallig salaris terug te vragen of een klacht in te dienen bij de arbeidsinspectie. Hulp van FairWork is vaak mogelijk in de eigen taal van de cliënt. Zie: www.fairwork.nu
- Mogelijke slachtoffers hebben recht op bijstand door een advocaat. Gespecialiseerde hulpverleners kunnen doorverwijzen. Als er al een (migratie-)advocaat is, dan is het raadzaam dat de mogelijke mensenhandel/uitbuiting met diegene wordt besproken.
- Na een misdrijf zoals mensenhandel/uitbuiting, maar ook bij bv. (seksueel) geweld kan aangifte worden gedaan. Ook ongedocumenteerde migranten hebben recht om veilig aangifte te doen bij de politie (AVIM). Voor ongedocumenteerden raden we aan om samen met een hulpverlener naar de politie te gaan. Gespecialiseerde hulpverleners kunnen informeren over de aangifte procedure.
- In geval van mensenhandel/uitbuiting in Nederland (soms ook binnen EU) hebben slachtoffers die aangifte doen recht op hulp en bescherming, zoals opvang en een tijdelijke verblijfsvergunning. Hieraan zijn voorwaarden verbonden. Zie: [Beschermen \(wegwijzermensenhandel.nl\)](http://Beschermen(wegwijzermensenhandel.nl))